

І. А. Мягченков
студ. І курсу магістратури
спеціальність «Економіка»
Науковий керівник: д. е. н., проф. О. В. Горняк

ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

У сучасних умовах економічного середовища провідну позицію в житті країни займає її інвестиційна діяльність. Інвестиції як джерело капіталовкладень, їх залучення та використання є стратегічно важливим елементом для розвитку національної економіки будь-якої держави світу. З їх допомогою модернізуються та створюються підприємства, іноді й цілі галузі, з'являються нові робочі місця, населення забезпечується економічними можливостями, відповідно, зростає загальний рівень життя.

Україна в цьому дискурсі не є виключенням, особливо в контексті майбутнього післявоєнного відновлення. Згідно даних Київської школи економіки (KSE) станом на лютий 2023 р. загальна сума збитків, завдана лише інфраструктурі через повномасштабне вторгнення росії, складала понад 143 млрд дол. США (за вартістю заміщення) [2]. Чисельні руйнування продовжують зазнавати й інші сфери. Першочерговим же завданням після закінчення війни стане їх реконструкція. Україна зіткнеться з безліччю викликів: криза, тотальний дефіцит ресурсів та коштів, і саме стратегія з впровадженням різноманітних інвестиційних механізмів зможе допомогти відбудувати країну якомога швидшими темпами.

Розглядаючи інвестиційний потенціал України, варто простежити динаміку залучення прямих іноземних інвестицій. Вони завжди було значущим інструментом для росту нашої економіки, однак на практиці їх потік ніколи не був високим. За минуле десятиріччя найвищі показники спостерігалися протягом 2011–2012 рр., коли відбувалось поступове нарощення інвестицій після фінансової кризи 2008 р. [8]. Та російське вторгнення до Криму та Донбасу в 2014 р. зумовило їх стрімкий спад аж до від'ємного значення, тобто до виводу інвесторами своїх коштів із країни. Так, за 3 роки

було втрачено приблизно 26 млрд дол. США [1]. Поступово ситуація відновлювалася, але в наступні роки до пікових цифр так і не вдалося повернутись. Повномасштабна війна взагалі зруйнувала всі плани та перетворила Україну в одну з найнебезпечніших держав для потенційних інвестицій. Інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України в першій половині 2022 р. досяг майже рекордного мінімуму та становив 2,17 балів із 5 можливих [4]. За статистикою НБУ щодо зовнішнього сектору серед країн-інвесторів лідирували Кіпр та Нідерланди, на яких припадала майже половина всіх залучених коштів – 2835 млн дол. США. Також активно здійснювались інвестиції з Великої Британії, Швейцарії, Німеччини, Австрії, Люксембургу та Франції [10]. Серед галузей економіки, у котрі інвестували найбільше були: промисловість, будівництво, сільське господарство, інформація та телекомунікації, оптова та роздрібна торгівля (станом на 2021 р.) [5].

Зважаючи на цей бекграунд, ми можемо визначити конкретні інвестиційні механізми, котрі Україна використовувала раніше та котрі мають запровадити в повоєнний період для найшвидшого відновлення вітчизняної економіки. Особливу увагу хочемо приділити Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні», який ухвалили в 2020 р. для сприяння інвестиційній активності держави після пандемії [6]. За словами народного депутата від фракції «Голос», першого заступника керівника комітету ВР із питань фінансів, податкової та митної політики Ярослава Желязняка обсяг залучених значних інвестицій по закону за весь час становив 0 грн. У квітні 2023 р. були затверджені значні зміни до закону, зокрема: зменшення вимоги щодо розміру значних інвестицій із 20 до 12 млн євро, впровадження можливості інвестору розпочати реалізацію проєкту ще до укладання спеціального інвестиційного договору, запровадження часткової компенсації вартості будівництва об'єктів суміжної інфраструктури тощо [9]. Поки не відомо, як ці нововведення зможуть виправити ситуацію, проте вони беззаперечно будуть відігравати значну роль у залученні необхідних коштів для відбудови.

Ще одним інвестиційним механізмом є розвиток індустриальних парків – потенційних промислових майданчиків для релокації компаній з інших країн із метою диверсифікації ланцюгів

поставок [5]. Через них можливо залучити прями інвестиції в створення нових виробництв. У червні 2022 р. із цією метою були прийняті Закони України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво» та «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво». Вони звільняють від податку на додану вартість операції з імпорту нового обладнання для учасників індустриальних парків та звільняють їх від податку на прибуток протягом десяти років [7].

У складному процесі відновлення країни важливу роль відіграватимуть довгострокові приватні інвестиції. Державно-приватне партнерство є ефективним інструментом як залучення додаткових грошей у державний сектор економіки України, так і одночасно сприяння розвитку відносин між державними органами та бізнесом [5]. Для залучення іноземних інвесторів вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестпроектів та можливостей у 10-ти галузях економіки [3].

Отже, реалізація вищезазначених та інших інвестиційних механізмів має стати невід’ємною складовою майбутнього відновлення України.

Список використаної літератури

1. Демішев І., Войтко С. До питання інвестиційного потенціалу України під час і після війни. Економіка та суспільство. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-19> (дата звернення: 26.04.2023).
2. За рік повномасштабної війни росія завдала збитків інфраструктурі України на майже \$14,4 млрд. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayzhe-144-mlrd/> (дата звернення: 26.04.2023).
3. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. Офіційний вебпортал Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki> (дата звернення: 26.04.2023).
4. Індекс інвестиційної привабливості України відновився до «ковідного» значення. European Business Association. URL: <https://eba.com.ua/indeks-investytsijnoyi-pryvablivosti-ukrayiny-vidnovyvysya-do-kovidnogo-znachennya/> (дата звернення: 26.04.2023).

5. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. Офіційний вебпортал Міністерства економіки України. URL: <http://surl.li/gssrx> (дата звернення: 26.04.2023).
6. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 27.04.2023).
7. Про прийняття за основу проєкту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво : Постанова Верхов. Ради України від 16.12.2021 р. № 1975-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-20#Text> (дата звернення: 26.04.2023).
8. Прямі іноземні інвестиції (2002–2022). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 26.04.2023).